

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)
11 iulie 1985*

Remia BV și alții
împotriva
Comisiei Comunităților Europene

„Concurență – Clauză de non-concurență la
transferul unei întreprinderi”

Cauza 42/84

În cauza 42/84,

Remia BV, societate comercială cu răspundere limitată, cu sediul social și puncte de lucru în localitatea Den Dolder (Țările de Jos),

F. A. de Rooij, directorul acesteia, cu domiciliul în Den Dolder (Țările de Jos), și

NV Verenigde Bedrijven Nutricia, societate pe acțiuni, cu sediul social și puncte de lucru în localitatea Zoetermeer (Țările de Jos),

reprezențați de către C. A. J. Crul, avocat în Amsterdam, precum și de A. F. de Savornin Lohman și I. G. F. Cath, avocați în Bruxelles, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul lui L. H. Dupong, 14a, rue des Bains,

reclamante,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată de către B. van der Esch, în calitate de agent, asistat de T. R. Ottervanger, avocat în Bruxelles, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul lui M. Beschel, clădirea Jean Monnet, Kirchberg,

pârâtă,

susținută de

Sluyck BV, societate aflată în lichidare, denumită anterior Luycks Producten BV, cu sediul social în Diemen, Țările de Jos, și punctele de lucru în Ede, Gelderland, Țările de Jos, reprezentată de către G. Loos și C. Hamburger, în Amsterdam, Țările de Jos, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul lui J. Loesch,

intervenientă,

având ca obiect anularea Deciziei Comisiei din 12 decembrie 1983 privind procedura de aplicare a articolului 85 din Tratatul CEE (JO L 376, p. 22),

---

* Limba de procedură: olandeza.

CURTEA (Camera a cincea)

compusă din O. Due, președinte de cameră, C. Kakouris, U. Everling, Y. Galmot și R. Joliet, judecători,

avocat general: C. O. Lenz,
grefier: J. A. Pompe, grefier adjunct,

după ascultarea concluziilor avocatului general, prezentate în ședința din 14 mai 1985,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea depusă la greua Curții, la 16 februarie 1984, societatea Remia BV, directorul acesteia, F. A. de Rooij, și societatea NV Verenigde Bedrijven Nutricia (denumite în continuare reclamante) au introdus, în temeiul articolului 173 paragraful al doilea din Tratatul CEE, o acțiune vizând anularea Deciziei Comisiei din 12 decembrie 1983 privind procedura de aplicare a articolului 85 din Tratatul CEE (JO L 376, p.22).

2 Societatea pe acțiuni NV Verenigde Bedrijven Nutricia (denumită în continuare Nutricia), cu sediul social în Țările de Jos, este un producător de produse alimentare dietetice și pentru copii. Aceasta a achiziționat, în 1974, două întreprinderi care au devenit filialele sale: societatea Remia BV (denumită în continuare Remia), care aparținea domnului de Rooij și care producea, în principal, sosuri Remia, margarină și produse de bază pentru industria de panificație și societatea Luycks Producten BV (denumită în continuare Luycks), care producea sosuri marca „Luycks”, precum și condimente. Din 1974 până în 1976, aceste două societăți și-au păstrat propriile puncte de vânzare și și-au continuat producția.

3 La începutul anului 1977, Nutricia a decis să revizuiască condițiile de comercializare a produselor din filialele sale în vederea măririi rentabilității, ținând seama, în special, de dificultățile financiare întâmpinate de Luycks. Din 1977 până în 1978, statutul legal și producția celor două întreprinderi, Luycks și Remia, au rămas neschimbate, însă funcționarea echipelor de vânzare ale celor două societăți a înregistrat schimbări din motive de raționalizare.

4 În 1979, Nutricia a început o restructurare a instalațiilor sale de producție, concentrând producția de sosuri la Remia, în timp ce producția de condimente și produse de aseasonare a rămas la Luycks. Această reorganizare răspundea, printre altele, dorinței de a facilita transferul companiilor Remia și Luycks.

5 Prin acordul din 31 august 1979, Nutricia a cedat societatea Remia, reorganizată, fostului proprietar al acesteia, de Rooij, iar societatea a fost denumită New Remia. Acest acord este denumit „acordul privind sosurile”. Printr-un al doilea acord din 6 iunie 1980, Nutricia a cedat filiala sa Luycks, reorganizată, societății Zuid-Hollandse Conservenfabriek (denumită în continuare Zuid), iar societatea Luycks a fost redenumită Luycks-Zuid și, ulterior, Sluyck. Zuid este o filială a grupului american Campbell. Acest acord din 6 iunie 1980 este denumit „acordul privind condimentele”.

6 Aceste două acorduri de transfer conțineau clauze de non-concurență destinate să protejeze cumpărătorii de o concurență imediată și pe aceeași piață din partea cedentului.

7 Clauza 5 din acordul privind sosurile stipula că Nutricia își asuma angajamentul de a se abține, pentru o perioadă de zece ani, de la orice vânzare sau producție directă sau indirectă de sosuri pe piața olandeză și de a garanta respectarea acestui angajament de către Luycks. Cu titlu tranzitoriu, Luycks era autorizată să producă și să vândă sosuri la export și, într-o măsură restrânsă, chiar pe piața olandeză, însă numai până la 1 iulie 1980.

8 În acordul privind condimentele, încheiat între Nutricia și Zuid, clauza V alineatul (1) litera (f) extindea la Luycks-Zuid restricția prevăzută la clauza 5 din acordul privind sosurile. Pe de altă parte, potrivit dispozițiilor conținute de clauza IX alineatul (1), Nutricia își asuma angajamentul de a se abține, pentru o perioadă de cinci ani, „direct sau indirect, de la orice tip de producție sau de vânzare de condimente sau produse de aseasonare în țările europene”.

9 Societatea Campbell a adus la cunoștința reclamantelor faptul că aceasta considera clauza de non-concurență impusă societății Luycks contrară dispozițiilor articolului 85 din tratat, iar acest fapt le-a determinat pe acestea din urmă să notifice Comisiei cele două acorduri de transfer, în lunile iunie și iulie 1981, și să solicite nu o decizie de neintervenție, ci o exceptare în temeiul articolului 85 alineatul (3).

10 Prin decizia din data de 12 decembrie 1983, Comisia, considerând că durata și domeniul de aplicare a clauzelor de non-concurență menționate anterior erau excesive și constituiau o restricție a concurenței, aduceau atingere comerțului între statele membre și nu erau eligibile pentru exceptarea prevăzută la articolul 85 alineatul (3), a respins cererea prezentată de solicitanți.

11 În aceste condiții, reclamantele solicită ca, prin acțiunea de față, Curtea să anuleze decizia contestată, să declare că „clauza de non-concurență prevăzută la articolul 1 din această decizie nu constituie o încălcare a articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE și, în orice caz, nu de la 1 octombrie 1983 și că, oricum, Comisia a aplicat în mod greșit articolul 85 alineatul (3)” și, pe de altă parte, să declare că decizia contestată a fost adresată, în mod eronat, domnului de Rooij.

Cu privire la domeniul concluziilor cererii

12 Ținând seama atât de imprecizia formulării deciziei contestate, cât și a concluziilor prezentate de reclamante, Curtea le-a invitat pe acestea să precizeze domeniul exact al concluziilor lor și a solicitat Comisiei să clarifice sensul articolului 2 din decizia sa.

13 Ținând seama de răspunsurile furnizate Curții, se pare că, pe de o parte, astfel cum au recunoscut de altfel părțile reclamante în cursul procedurii orale, decizia Comisiei nu a fost contestată din cauza faptului că face trimitere directă la acordul privind condimentele și că, pe de altă parte, articolul 2 din decizia contestată trebuie înțeles după cum urmează: clauza de non-concurență, prevăzută la clauza 5 din acordul privind sosurile, încheiat la 31 august 1979, precum și clauza de non-concurență, prevăzută la clauza V alineatul (1) litera (f) din acordul privind condimentele, încheiat la 6 iunie 1980, constituie, de la 1 octombrie 1983, o încălcare a dispozițiilor articolului 85 alineatul (1) din tratat.

14 De asemenea, concluziile reclamantelor trebuie privite ca vizând anularea:

– întregului articol 1 din decizia contestată, referitor la clauza de non-concurență conținută de acordul privind sosurile, în măsura în care acesta se referă la perioada ulterioară datei de 1 octombrie 1983;

– articolului 2 din decizia contestată, numai în măsura în care se referă la extinderea clauzei de non-concurență conținută de acordul privind sosurile la societatea Zuid și, de asemenea, numai în ceea ce privește perioada ulterioară datei de 1 octombrie 1983;

– articolului 3 din decizia contestată, în măsura în care refuză exceptarea în temeiul articolului 85 alineatul (3) pentru clauza de non-concurență care figurează în acordul privind sosurile și în măsura în care refuză aceeași exceptare pentru extinderea clauzei respective de non-concurență la societatea Zuid;

– articolului 4 din decizia contestată în aceleași limite cu cele menționate anterior;

– articolului 5 din decizia respectivă, numai în măsura în care aceasta îl desemnează pe domnul de Rooij ca unic destinatar al deciziei.

Cu privire la natura motivelor invocate de reclamante și la obiecția formulată în acest sens de Comisie

15 Comisia susține că părțile reclamante nu au prezentat nici un motiv care să arate că a încălcat dispozițiile articolului 85 alineatul (1) din tratat și că acestea au comis o eroare prin faptul că și-au întemeiat argumentele pe o pretinsă insuficiență a motivării deciziei contestate. Comisia deduce că, din cauza unei astfel de caracterizări juridice inexacte, argumentele reclamantelor nu trebuie luate în considerare și nici măcar analizate.

16 Trebuie reamintit faptul că, pentru a putea fi analizate de Curte, capetele de cerere trebuie expuse suficient de clar în cerere, pentru a se stabili dacă acestea se numără printre cele enumerate la articolul 173 din tratat. În circumstanțele speței de față, reiese suficient de clar din cerere faptul că părțile reclamante au dorit să susțină că, atât prin aplicarea articolului 85 alineatul (1) din tratat, cât și prin refuzul exceptării în temeiul articolului 85 alineatul (3), Comisia s-a bazat pe o motivare insuficientă și întemeiată pe fapte materiale inexacte și a apreciat faptele din speță în mod eronat. Prin urmare, obiecția formulată de Comisie trebuie respinsă.

Cu privire la aplicarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE

17 Trebuie să se recunoască de la început că, în mod întemeiat, Comisia, fără a fi de altfel contrazisă cu privire la acest punct de către reclamante, a considerat că includerea clauzelor de non-concurență într-un contract de transfer al unei întreprinderi nu este suficientă, în sine, pentru a elimina astfel de clauze din domeniul de aplicare a articolului 85 alineatul (1) din tratat.

18 Pentru a stabili dacă astfel de clauze intră sau nu în sfera de aplicare interdicției prevăzute la articolul 85 alineatul (1), trebuie să se analizeze care ar fi situația concurenței în absența acestora.

19 Într-o asemenea ipoteză și în cazul în care vânzătorul și cumpărătorul ar rămâne concurenți după transfer, se pare că acordul de transfer al întreprinderii nu ar putea fi realizat. De fapt, vânzătorul, care este în mod special familiarizat cu particularitățile întreprinderii transferate, ar avea încă posibilitatea de a-și atrage vechea clientelă imediat după transfer și de a face ca întreprinderea respectivă să nu fie viabilă. În aceste condiții, clauzele de non-concurență introduse în contractele de transfer de întreprindere au meritul de a garanta posibilitatea și eficiența transferului. Prin aceasta, ele contribuie la consolidarea concurenței prin mărirea numărului de întreprinderi prezente pe piața respectivă.

20 Cu toate acestea, pentru a avea un efect benefic asupra concurenței, astfel de clauze sunt necesare transferului întreprinderii în cauză, iar durata și domeniul de aplicare al acestora trebuie strict limitate la acest obiectiv. Prin urmare, Comisia a fost întemeiată să susțină că, în cazul în care îndeplinesc aceste condiții, astfel de clauze nu intră în sfera de aplicare a interdicției prevăzute la articolul 85 alineatul (1).

21 Cu toate acestea, fără a contesta principiul de bază al acestui raționament, reclamantele contestă modul în care acesta a fost aplicat în speță, pe motiv că, pe de o parte, clauza de non-concurență care figurează în acordul privind sosurile nu aduce atingere comerțului dintre statele membre, în sensul articolului 85 alineatul (1) din tratat și că, pe de altă parte, ținând seama de circumstanțele speciale ale transferului în cauză, Comisia nu și-a motivat suficient decizia și a apreciat faptele în mod eronat, limitând la patru ani durata admisibilă a clauzei de non-concurență inclusă în acordul de transfer.

22 Dacă se analizează, în primul rând, condiția privind impactul asupra comerțului dintre statele membre, trebuie reamintit faptul că, în conformitate cu jurisprudența constantă, un acord între întreprinderi, pentru a putea aduce atingere comerțului între statele membre, trebuie, pe baza unui ansamblu de elemente obiective de drept și de fapt, să permită să se prevadă, cu un grad suficient de probabilitate, că acesta poate avea o influență directă sau indirectă, actuală sau potențială asupra fluxurilor comerciale între statele membre într-un sens care ar putea aduce atingere realizării obiectivelor unei piețe unice între statele membre. De asemenea, Curtea a hotărât (hotărârea din 17 octombrie 1972, *Cementhandelaren*, 8/72, Rec. p. 977) că astfel de practici restrictive ale concurenței care se extind la nivelul întregului teritoriu al unui stat membru au, prin însăși natura lor, efectul consolidării compartimentării piețelor cu caracter național, împiedicând astfel întrepătrunderea economică urmărită de tratat.

23 În speță, trebuie să se observe că clauza de non-concurență contestată se referă la întregul teritoriu al Țărilor de Jos. Pe de altă parte, prevederile clauzei 5 din acordul privind sosurile, prin care li se interzice societăților Nutricia, Luycks și, ulterior, Zuid, să vândă sau să producă direct sau indirect sosuri pe piața olandeză, nu se referă numai la producția națională de sosuri, ci implică, de asemenea, pentru aceste societăți, interdicția de vânzare de sosuri importate în prealabil de alte state membre. În cele din urmă, nu se contestă faptul că Remia deține cea mai mare cotă individuală pe piața olandeză de sosuri în cauză.

24 Prin urmare, trebuie să se concluzioneze că faptele din speță au fost corect apreciate de Comisie, care a estimat că clauza contestată ar fi putut crea obstacole în calea schimburilor comerciale între statele membre, în sensul articolului 85 alineatul (1) din tratat.

25 Cu privire la cel de-al doilea punct, și anume limitarea clauzei de non-concurență la patru ani, reclamantele susțin că decizia contestată este, pe de o parte, insuficient motivată și, pe de altă parte, conține erori de fapt și se bazează pe o apreciere eronată a faptelor din speță.

26 În ceea ce privește motivarea deciziei contestate, trebuie reamintit faptul că, în conformitate cu jurisprudența constantă și cu ultimele precizări în materie de concurență ale Curții din hotărârea din 17 ianuarie 1984 (*VBVB ș.a./Comisia*, 43 și 63/82, Rec. 1984, p.19), în cazul în care, în temeiul articolului 190 din tratat, Comisia trebuie să-și motiveze deciziile, menționând elementele de fapt de care depinde justificarea măsurii și considerațiile în baza cărora a adoptat decizia, această dispoziție nu impune să fie discutate de Comisie toate punctele de drept și de fapt care au fost abordate în cursul procedurii administrative. Motivarea unei decizii care cauzează prejudicii unei persoane trebuie să îi permită Curții să își

exercite controlul asupra legalității acesteia și trebuie să îi furnizeze persoanei în cauză informațiile necesare pentru a stabili dacă decizia respectivă este bine întemeiată.

27 Din examinarea deciziei contestate reiese că raporturile financiare și comerciale dintre părțile în cauză au fost analizate de Comisie la paragrafele 4, 5 și 32 din decizia menționată și că s-a răspuns suficient la argumentul bazat pe renumele mărcii Luycks la paragrafele 8 și 12 din decizia contestată, precum și că decizia contestată, în special la paragrafele 11 și 31, a răspuns suficient la argumentul bazat pe problema transferului echipei de vânzări Luycks. Această motivare le-a permis astfel părților reclamante să dețină toate informațiile necesare pentru a stabili dacă decizia contestată a fost bine întemeiată, să prezinte Curții argumente suficient de detaliate cu privire la acest punct și i-a permis Curții să își exercite pe deplin controlul în ceea ce privește legalitatea deciziei menționate. În aceste condiții, trebuie respins argumentul întemeiat pe insuficiența motivării deciziei contestate în ceea ce privește aplicarea articolului 85 alineatul (1).

28 În ceea ce privește motivul conform căruia decizia contestată se întemeiază pe erori de fapt și pe o evaluare eronată a tuturor faptelor din speță, reclamantele îi reproșează mai precis Comisiei faptul că nu a ținut seama suficient de trei elemente într-adevăr specifice transferului în cauză: situația financiară deficitară a societății Remia la data transferului și raporturile de forță în prezent dintre Remia, pe de o parte, și Nutricia și Zuid-Campbell, pe de altă parte; în al doilea rând, faptul că marca Luycks nu a fost definitiv transferată la data transferului, ci numai pentru o perioadă de doi ani, în cursul căreia societatea Luycks și-a continuat activitatea în același sector, folosind aceeași marcă pentru alte produse; în cele din urmă, faptul că echipa de vânzări a societății Luycks, care cunoștea foarte bine piața sosurilor, nu a fost preluată de Remia la data transferului, ci a rămas la Luycks și a fost ulterior absorbită de grupul Campbell, devenit astfel un potențial concurent periculos pentru Remia. Reclamantii concluzionează că o clauză de non-concurență pentru o perioadă de zece ani nu era excesivă în speță, întrucât aceasta cuprindea doi ani pentru asigurarea tranziției și pentru a se face cunoscută sub o nouă marcă, și încă opt ani pentru a-și atrage clientela și a evita o nouă pătrundere pe piață a cedentului.

29 În schimb, Comisia și societatea Sluyck BV, intervenientă, consideră că, în orice caz, o perioadă de patru ani, din care doi ani pentru introducerea unei noi mărci și doi ani pentru atragerea clientelei, era mai mult decât suficientă în speță. Mai mult, părțile însele conveniseră inițial cu privire la perioada respectivă.

30 Comisia susține că a ținut seama de toate criteriile menționate anterior în decizia sa și că a analizat cu atenție toate circumstanțele speciale din speță înainte de a ajunge la concluzia că termenul de zece ani al interdicției de concurență, convenit în final de către părți, era, în mod clar, excesiv și că o perioadă de patru ani era justificată în mod obiectiv.

31 Pe de altă parte, acestea precizează că nu ar trebui să se atribuie nici o semnificație juridică specială situației financiare a părților la transfer, întrucât un acord care restricționează concurența nu iese din sfera de aplicare a interdicției de la articolul 85 alineatul (1), numai prin simplul fapt că asigură supraviețuirea unei întreprinderi. În opinia Comisiei, acest fapt ar trebui să se reflecte numai printr-o modificare a prețului de achiziție, și nu printr-o extindere a clauzei de non-concurență.

32 De asemenea, Comisia a adăugat că, ținând seama de faptul că trebuia doar să i se acorde posibilitatea societății Remia de a-și consolida vechile relații comerciale cu clienții săi pe o piață unde, timp de patru ani, sosurile Luycks nu fuseseră vândute de către societatea Luycks sau de către Campbell, o limitare la patru ani a duratei clauzei de non-concurență era pe

deplin suficientă pentru a îi permite societății Remia să se stabilească efectiv pe piață, numai cu condiția ca aceasta să fi adoptat un comportament concurențial activ, ceea ce nu a fost cazul în speță.

33 În final, Comisia susține că echipa de vânzări, care a fost transferată la Remia în momentul transferului, cunoștea foarte bine sectorul vânzărilor de sosuri și a avut la dispoziție patru ani pentru a introduce o nouă marcă proprie împreună cu Remia, fără a întâmpina piedici din partea Nutricia sau Luycks. Întrucât sectorul în cauză nu implica o înaltă tehnologie sau existența unor contracte de livrare pe termen lung, această durată era din plin suficientă. Pe de altă parte, dacă o anumită clientelă ar fi atașată personalului de vânzări netransferat, acest fapt s-ar reflecta din nou, conform Comisiei, în prețul de vânzare convenit la data transferului și nu ar trebui să aibă ca efect prelungirea duratei clauzei de non-concurență.

34 Cu toate că, de regulă, Curtea exercită un control deplin asupra îndeplinirii condițiilor pentru punerea în aplicare a articolului 85 alineatul (1), este evident că stabilirea duratei admisibile a unei clauze de non-concurență, introdusă într-un acord de transfer de întreprindere, necesită, din partea Comisiei, aprecieri economice complexe. Prin urmare, Curtea trebuie să-și limiteze controlul pe care îl exercită asupra unei astfel de aprecieri la verificarea respectării regulamentului de procedură, a suficienței motivării, a exactității materiale a faptelor, a absenței unei erori manifeste de apreciere sau a unui abuz de putere.

35 În speță, reclamantele s-au limitat la invocarea inexactității materiale a anumitor fapte și, în mod esențial, a unei aprecieri greșite, făcute de către Comisie, a circumstanțelor speciale din speță pentru a limita la patru ani durata clauzei de non-concurență.

36 Nu rezultă, nici din actele de la dosar, nici din dezbaterile purtate în fața Curții, că prin stabilirea la patru ani a perioadei ulterior căreia clauza de non-concurență din acordul privind sosurile intră în sfera de aplicare a interdicției impuse de articolul 85 alineatul (1) din tratat, Comisia s-a bazat pe fapte materiale inexacte și a comis o eroare manifestă de apreciere a faptelor care fac obiectul cauzei.

Cu privire la aplicarea articolului 85 alineatul (3) din Tratatul CEE

37 Reclamantele susțin pe fond că, în mod eronat, Comisia a refuzat exceptarea solicitată în temeiul articolului 85 alineatul (3) din tratat. De fapt, Comisia nu și-a motivat suficient decizia și, în mod incorect, a luat în considerare elementele speciale referitoare la transferul societății Remia și la necesitatea de a include o clauză de non-concurență în temeiul respectivului transfer.

38 Înainte de a examina argumentele părților cu privire la acest punct, trebuie reamintit faptul că un acord care se dovedește a fi contrar dispozițiilor articolului 85 alineatul (1) nu poate face obiectul unei exceptări în temeiul alineatului (3) din acest articol decât în cazul în care acesta îndeplinește următoarele condiții:

- să contribuie la îmbunătățirea producției sau a distribuției de produse sau să promoveze progresul tehnic sau economic;
- să le rezerve, în același timp, utilizatorilor o parte echitabilă din profitul rezultat;
- să nu le impună întreprinderilor interesate restricții care nu sunt indispensabile atingerii obiectivelor sale;

– să nu le ofere acestor întreprinderi posibilitatea, pentru o parte substanțială din produsele în cauză, de a elimina concurența.

39 Reclamantele, atât în notificarea acestora, cât și în cursul procedurii administrative, au susținut că transferul a contribuit la îmbunătățirea producției și la promovarea progresului tehnic în sectorul sosurilor. Acestea au adăugat că întreprinderea a devenit mai solidă decât înainte, că s-a păstrat know-how-ul societății Remia în domeniul sosurilor și că menținerea locurilor de muncă rezultate în urma respectivei tranzacții trebuia considerată un element de promovare a progresului economic. Aceasta le-a dat consumatorilor un avantaj direct, în special sub forma unei aprovizionări continue a pieței cu aceste produse, a căror marcă le era familiară. În cele din urmă, în ceea ce privește condiția ca acordul să nu elimine concurența pentru o parte semnificativă a produselor în cauză, reclamantele au susținut, în cursul procedurii administrative, că piața sosurilor, în perioada de restructurare a societății Nutricia, se caracteriza prin prezența unui mare număr de concurenți. Prin urmare, acestea au concluzionat că cele două clauze de non-concurență nu conduc în nici un fel la eliminarea concurenței pentru o parte semnificativă a produselor în cauză, iar acestea sunt indispensabile realizării obiectivelor acordului de transfer.

40 În ceea ce privește motivul întemeiat pe faptul că decizia contestată este insuficient motivată, întrucât respinge exceptarea solicitată în temeiul articolului 85 alineatul (3), trebuie să se arate că, dacă la o primă analiză motivarea deciziei contestate cu privire la respingerea exceptării articolului 85 alineatul (3) din tratat poate părea într-o anumită măsură sumară, astfel cum se arată la paragraful 41 din această decizie, este necesar să se înlocuiască această motivare în întregul context al deciziei contestate, în care mai multe paragrafe răspund direct argumentelor avansate de către solicitante în sprijinul cererii de exceptare solicitate în temeiul articolului 85 alineatul (3).

41 De exemplu, paragrafele 7 și 31 din decizia contestată arată că produsele în cauză, adică sosurile, nu sunt greu de fabricat, că tehnologia este bine cunoscută și că nu implică o înaltă tehnologie. Această motivare răspunde suficient argumentului bazat pe o pretinsă promovare a progresului tehnic care ar fi fost cauzată de transferul societății Remia.

42 În ceea ce privește argumentul întemeiat pe faptul că numai o durată de zece ani a clauzei de non-concurență ar permite supraviețuirea întreprinderii și păstrarea forței de muncă, este cu siguranță necesar să se remarce că, astfel cum a hotărât Curtea în hotărârea din 25 octombrie 1977 (Métro, 26/76, Rec., p. 1875), păstrarea forței de muncă intră în cadrul obiectivelor la care se face trimitere în temeiul articolului 85 alineatul (3), întrucât aceasta duce la îmbunătățirea condițiilor generale de producție, în special în cazul în care condițiile de piață sunt nefavorabile. Cu toate acestea, Comisia a răspuns suficient la acest argument în decizia contestată, în special la paragraful 31, în care explică clar motivele pentru care o perioadă de patru ani i se pare suficientă pentru a-i permite societății Remia să-și asigure poziția pe piață și să facă față concurenței din partea societății Luycks. În afară de aceasta, în orice caz, Comisia a precizat la paragraful 27 că, în ciuda unei protecții în mod obiectiv necesare, obținute printr-o clauză de non-concurență, o întreprindere s-a dovedit neviabilă, acest fapt nu este de natură să motiveze o mărire a duratei clauzei respective.

43 În cele din urmă, paragraful 6 din decizia contestată descrie în mod suficient de precis și, pe de altă parte, în termeni comparabili celor utilizați de către reclamante în cursul procedurii administrative, structura pieței sosurilor în Comunitatea Economică Europeană la data transferului.

44 În aceste condiții și ținând seama de sfera obligației de motivare, astfel cum a fost descrisă anterior, se pare că decizia contestată răspunde suficient argumentelor prezentate de către solicitante în sprijinul cererilor de exceptare ale acestora în temeiul articolului 85 alineatul (3) și îi permite Curții să-și exercite pe deplin controlul asupra legalității deciziei.

45 În ceea ce privește, în al doilea rând, motivul întemeiat pe faptul că decizia contestată, în măsura în care respinge exceptarea solicitată în temeiul articolului 85 alineatul (3), se întemeiază pe o apreciere eronată a faptelor care fac obiectul clauzei, trebuie reamintit că, astfel cum a hotărât Curtea în hotărârea din 17 ianuarie 1984 (VBVB ș.a./Comisia, 43 și 63/82, menționate anterior), în cazul în care se solicită o exceptare în temeiul articolului 85 alineatul (3), întreprinderilor le revine sarcina, în primul rând, de a prezenta Comisiei dovezile necesare stabilirii justificării economice a unei exceptări.

46 Ca răspuns la argumentele societăților reclamante, astfel cum au fost expuse anterior, Comisia contestă existența oricărei creșteri a know-how-ului sau o îmbunătățire a producției sau a distribuției de sosuri. În afară de aceasta, Comisia afirmă că supraviețuirea unei întreprinderi care nu este viabilă, prin intermediul unui acord interzis de articolul 85 alineatul (1) din tratat, în condiții de liberă concurență, nu face parte din condițiile de exceptare prevăzute la articolul 85 alineatul (3). În cele din urmă, aceasta reamintește faptul că menținerea clauzei de non-concurență contestate dincolo de o durată admisibilă de patru ani impune întreprinderilor în cauză restricții de concurență care nu sunt indispensabile pentru atingerea obiectivului acordului de transfer.

47 Din actele de la dosar și din dezbaterile purtate în fața Curții reiese că reclamantele nu au reușit să stabilească că menținerea clauzei de non-concurență mai mult de patru ani este de natură să contribuie la îmbunătățirea producției și a distribuției produselor în cauză sau la promovarea progresului tehnic sau economic și că acestea nu au prezentat mai multe dovezi care să permită să se demonstreze că menținerea acestei clauze de non-concurență nu le impunea întreprinderilor în cauză restricții de concurență care să depășească ceea ce este indispensabil pentru atingerea obiectivelor acordului de transfer.

48 Prin urmare, ținând seama de marja de apreciere de care dispune Comisia în acest sens, nu s-a stabilit că decizia contestată s-ar întemeia pe o motivare inexactă sau s-ar baza pe o apreciere eronată.

Cu privire la concluziile cererii vizând anularea articolului 5 din decizia contestată, în măsura în care acesta îl desemnează pe domnul de Rooij ca destinatar al deciziei menționate

49 Reclamantele susțin că, pentru aplicarea articolului 85 din tratat sau a Regulamentului nr. 17/62, întreprinderea relevantă este exclusiv societatea Remia, și nu domnul de Rooij, nici în calitate de persoană particulară, nici în calitate de semnatar al acordului, în conformitate cu o cerință pur formală a dreptului olandez.

50 Acest argument nu poate fi acceptat. Astfel cum arată Comisia în mod corect, domnul de Rooij era parte contractantă la acordul privind sosurile, care îi recunoaște acestuia, mai ales în clauzele 5 și 7, drepturi care îi sunt proprii și diferite de cele ale societății Remia. Pe de altă parte, în notificarea adresată Comisiei, la 1 iulie 1981, în vederea obținerii unei exceptări în temeiul articolului 85 alineatul (3) din tratat, domnul de Rooij este menționat de reclamante ca o societate parte la acord, cu același titlu ca și societatea Nutricia. Prin urmare, trebuie dedus faptul că domnul de Rooij a jucat un rol pe cont propriu, atât la încheierea acordului de transfer, cât și la semnarea clauzei de non-concurență și că acest fapt justifică desemnarea

acestui ca destinatar al deciziei contestate. Prin urmare, concluziile menționate anterior trebuie respinse.

51 Din considerentele precedente rezultă că întreaga acțiune trebuie respinsă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

52 În conformitate cu articolul 69 alineatul (2) din regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată la plata cheltuielilor de judecată, în cazul în care s-a solicitat acest lucru. Întrucât reclamantele au căzut în pretenții, trebuie obligate la plata cheltuielilor de judecată, inclusiv a celor ale intervenientei.

Pentru aceste motive,

CURTEA (Camera a cincea)

hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) Obligă reclamantele la plata cheltuielilor de judecată, inclusiv a celor ale intervenientei.

Everling

Due

Galmot

Kakouris

Joliet

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 11 iulie 1985.

Grefier
P. Heim

Președintele Camerei a cincea
O. Due